

Шляхи посилення синергетичного ефекту від взаємодії програм транскордонного співробітництва та стратегій регіонального розвитку в Україні

Шляхи посилення
синергетичного ефекту від
взаємодії програм
транскордонного співробітництва
та стратегій регіонального розвитку
в Україні

Даний аналітичний документ розроблено в рамках проекту «Синергія програм транскордонного співробітництва та стратегій регіонального розвитку в Україні – вікно можливостей для прикордонних областей», який реалізовано ГО «Поліський фонд міжнародних та регіональних досліджень» у партнерстві з Асоціацією регіональних аналітичних центрів під егідою Української національної платформи Форуму громадянського суспільства Східного партнерства за підтримки Європейського Союзу та Міжнародного фонду «Відродження» в рамках грантового компоненту проекту «Громадська синергія». Метою проекту «Синергія програм транскордонного співробітництва та стратегій регіонального розвитку в Україні – вікно можливостей для прикордонних областей» є підвищення ефективності виконання регіональної політики та транскордонного співробітництва в прикордонних регіонах України (в т.ч. в контексті використання Україною допомоги з боку ЄС) через посилення позитивного синергетичного ефекту від взаємодії програм транскордонного співробітництва та стратегій регіонального розвитку у Чернігівській, Київській, Житомирській, Рівненській, Волинській, Львівській, Закарпатській, Івано-Франківській, Чернівецькій, Вінницькій та Одеській областях.

Зміст цієї публікації є виключною відповідальністю Поліського фонду міжнародних та регіональних досліджень і організацій-членів Асоціації регіональних аналітичних центрів і не обов'язково відображає точку зору Європейського Союзу та Міжнародного фонду «Відродження».

Тексти публікуються в авторській редакції.

За повного або часткового відтворення тексту публікації посилання на автора та видання обов'язкове.

Шляхи посилення синергетичного ефекту від взаємодії програм транскордонного співробітництва та стратегій регіонального розвитку в Україні / упоряд. Є. Романенко. – Чернівці: Поліський фонд міжнародних та регіональних досліджень, 2018. - 22с.

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

ПТС СхП	– Програма Територіального співробітництва країн Східного партнерства (Eastern Partnership Territorial Cooperation Program)
ДПРТКС	– Державна програма розвитку транскордонного співробітництва
ДСРР	– Державна стратегія регіонального розвитку
ЄІС	– Європейський інструмент сусідства
ЄС	– Європейський Союз
ПТКС	– програми транскордонного співробітництва
ПТТС	– програми транскордонного та територіального співробітництва
СхП	– Східне Партнерство
СРР	– стратегія регіонального розвитку
УА	– Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом
ТКС	– транскордонне співробітництво

РЕЗЮМЕ

Прикордонні регіони України мають додаткові можливості досягнення стратегічних цілей розвитку в рамках реалізації регіональних стратегій через використання ресурсів ЄС та ПТТС СхП.

У даному дослідженні в результаті проведеного аналізу імплементації СРР та ПТТС в 11 прикордонних регіонах України виявлено недоліки та проблеми, що перешкоджають максимально повному використанню потенціалу ПТТС ЄС в рамках реалізації СРР. Три базові питання, на які дано відповідь експертами: чи достатньо повно положення документів національного рівня в частині ТКС відображені в СРР; яке місце відведено ТКС у регіональному стратегічному розвитку цільових регіонів; у якій мірі узгоджуються між собою СРР і ПТТС.

Результати дослідження доводять, що в силу недостатньо детального опрацювання та відображення пунктів СРР, пов'язаних із ТКС, втрачаються можливості реалізації переваг прикордонного положення українських регіонів, передбачені документами національного рівня. Відмінності регіонального ресурсного забезпечення та специфічні в силу історичних, політичних і культурних особливостей традиції транскордонної співпраці визначають різне бачення місця та ролі ТКС у стратегічних документах регіонального рівня. Рівень відображення транскордонної складової у цілях, пріоритетах та завданнях СРР є недостатнім з точки зору використання транскордонної взаємодії як інструменту територіального розвитку. Для реалізації потенціалу утворення «точок синергії» ПТТС та СРР в усіх цільових регіонах існує потреба в істотному доповненні та виокремленні найважливіших аспектів ТКС у відповідні розділи СРР у майбутніх періодах стратегічного планування.

Рекомендації регіональних експертів для центральних та місцевих органів влади стосуються:

- удосконалення загальнодержавного та місцевого інституційного середовища для розвитку ТКС як перспективного інструмента розвитку прикордонних територій;
- створення загальнодержавної системи інформаційно-статистичного забезпечення проектної діяльності у межах ТКС;
- використання механізмів управління й планування ТКС регіонів, що передбачає залучення ширшого кола зацікавлених осіб, послідовне лобювання інтересів регіонів при програмуванні ПТТС та базується на індивідуально розробленому та затвердженому порядку співфінансування проектів ТКС;
- проведення системної кадрової політики у сфері проектного та фінансового менеджменту.

ВСТУП

Від 2015 року державна регіональна політика в Україні базується на правовій основі, визначеній законом «Про засади державної регіональної політики». Формальну піраміду регіонального розвитку утворюють документи національного та регіонального рівнів:

- ДСРР України та план заходів з її реалізації;
- СРР та плани заходів з її реалізації;
- Інвестиційні програми (проекти), спрямовані на розвиток регіонів.

СРР мають відповідати положенням ДСРР України та визначати тенденції і основні проблеми соціально-економічного розвитку регіонів; стратегічні цілі, пріоритети розвитку регіону; оперативні цілі, що забезпечать досягнення стратегічних цілей; основні завдання, етапи та механізми їх реалізації; систему моніторингу та оцінки результативності їх реалізації.

Місцеві органи виконавчої влади забезпечують:

- реалізацію державної регіональної політики;
- погодження проекту ДСРР України;
- розроблення проектів СРР та планів заходів з їх реалізації;
- підготовку і подання пропозицій щодо програм і проектів регіонального розвитку, що можуть реалізовуватися за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку;
- розроблення програм і проектів регіонального розвитку; проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації СРР і планів заходів з їх реалізації, підготовка та подання звітів.

Координаційний механізм реалізації державної регіональної політики передбачає узгодження діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо реалізації ДСРР України та СРР. Координація відбувається шляхом включення відповідних положень до Плану заходів з реалізації ДСРР України, планів заходів з реалізації СРР та угод щодо регіонального розвитку. Фінансову основу державної регіональної політики складають кошти державного бюджету, місцевих бюджетів, благодійні внески, кошти міжнародних організацій та кошти з інших джерел, не заборонених законодавством.

2014 року затверджено ДСРР на період до 2020 року. Протягом 2014-2016 років в областях України було проведено роботу з розробки СРР на період до 2020 року. Новаційність даних стратегій полягає в застосуванні для їх побудови «Методології планування регіонального розвитку в Україні», розробленої громадськими експертами за підтримки ЄС, що суттєво підвищило якість стратегічних документів, зокрема, за рахунок використання проектного підходу до фінансування програм і проектів розвитку.

ТКС як невід'ємна складова регіонального розвитку регулюється окремим Законом України «Про ТКС» та визначається як спільні дії, спрямовані на встановлення і поглиблення економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин між територіальними громадами, їх представницькими органами, місцевими органами виконавчої влади України та територіальними громадами,

відповідними органами влади інших держав у межах компетенції, визначеної їх національним законодавством

Суб'єктами ТКС є територіальні громади, їх представницькі органи, місцеві органи виконавчої влади України, що взаємодіють з територіальними громадами та відповідними органами влади інших держав у межах своєї компетенції, встановленої чинним законодавством та угодами про ТКС. Суб'єкти ТКС:

- організовують та координують роботу з підготовки та реалізації проектів (програм) ТКС;
- беруть участь у розробленні спільних проектів (програм) та координують їх реалізацію;
- розробляють або беруть участь у розробці державних програм розвитку ТКС;
- забезпечують у межах своєї компетенції виділення в установленому порядку з місцевих бюджетів коштів на розвиток ТКС.

Державна підтримка розвитку ТКС полягає у прийняття рішень і здійсненні дій організаційного, правового, фінансового характеру органів державної влади України, спрямованих на реалізацію проектів (програм) ТКС. Державна підтримка передбачає, зокрема:

- визначення пріоритетних напрямів;
- відбір проектів (програм), які потребують державної підтримки;
- розроблення та виконання державних програм розвитку ТКС;
- надання правової, організаційної, методичної, інформаційної допомоги та підтримки суб'єктам і учасникам ТКС України.

Фінансовою основою ТКС є видатки на реалізацію проектів (програм) ТКС. Такі видатки здійснюються за рахунок коштів державного бюджету, місцевих бюджетів, а також інших джерел. Для спільного фінансування проектів (програм) ТКС може використовуватися міжнародна технічна допомога, кредитні ресурси міжнародних фінансових організацій. Використання коштів державного бюджету через механізм державного фонду регіонального розвитку є можливим за умови проведення конкурсного відбору проектів (програм) ТКС, які можуть бути включені до ДПРТКС.

Від 2016 року в Україні діє ДПРТКС на 2016-2020 роки.

Реалізація ТКС в Україні також базується на документах міжнародного рівня. Україна приєдналась до Європейської рамкової конвенції про ТКС між територіальними общинами або властями, а також ратифікувала Протокол № 2 до Європейської рамкової конвенції про ТКС між територіальними общинами або властями, який стосується міжтериторіального співробітництва. УА між Україною та ЄС у п'ятому розділі містить главу 27 «Транскордонне та регіональне співробітництво», яка визначає засади розвитку двосторонніх відносин за даним напрямком.

Тривалий час основним рушієм розвитку ТКС в Україні є допомога, яка надається з боку ЄС. З 2007 року ЄС через різні інструменти фінансує ПТТС, до територій реалізації яких входить низка українських областей. Від 2014 року ТКС входить в ЄІС, що охоплює період з 2014 до 2020 року, а з 2016 року реалізується EaPTC.

МЕТОДОЛОГІЯ ОЦІНКИ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКІВ ТА СИНЕРГІЇ МІЖ СТРАТЕГІЯМИ РОЗВИТКУ ПРИКОРДОННИХ РЕГІОНІВ ТА ПТТС

В даній методології дослідження припускається, що прикордонні регіони України, включені в території ПТС, мають додаткові можливості досягнення стратегічних цілей розвитку в рамках реалізації регіональних стратегій через використання ресурсів ЄС та ПТС СхП.

Мета дослідження – виявлення проблем та розробка рекомендацій щодо максимально повного використання потенціалу ПТТС ЄС в рамках реалізації СРР прикордонних областей України з метою розширення можливостей просторового розвитку через забезпечення досягнення стратегічних та операційних цілей регіональних стратегій.

Об'єкт дослідження – організаційно-економічні та соціально-культурні процеси, що відбуваються у прикордонних регіонах України у зв'язку з формуванням та реалізацією положень засадничих документів міжнародного, національного та регіонального рівня, спрямованих на забезпечення регіонального розвитку і виконанням відповідних проектів та програм.

Предмет дослідження – сумісність і взаємодоповнення тематичних, організаційних, фінансових й інших положень СРР та ПТТС, ДПРТКС, ДСРР (в частині ТКС), УА, а також досягнуті результати в рамках реалізації СРР за рахунок використання можливостей ТКС, запропонованих зазначеними документами.

Документальна база дослідження – ПТКС ЄС та ПТС СхП, до основної території яких входять українські прикордонні області, ДСРР-2020, ДПРТКС на 2016-2020 роки, а також документи регіонального стратегічного розвитку та звіти щодо їх виконання. Досліджуються чинні документи з горизонтом планування до 2020 року.

Методи дослідження – дослідження буде засноване на використанні системного підходу, що дозволило реалізувати логічне та послідовне вирішення проблеми. В рамках застосування системного підходу перевага віддана методам аналізу та синтезу, зокрема, порівняльного аналізу. Забезпеченню оптимального вирішення завдань дослідження сприяло застосування методів індукції та дедукції, абстрагування, формалізації та конкретизації, а також експертного оцінювання.

Цільові регіони дослідження (за географією розташування): Чернігівська, Київська, Житомирська, Рівненська, Волинська, Львівська, Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька, Вінницька, Одеська області України.

ПТТС, які аналізуються:

<i>ПТТС</i>	<i>Цільовий регіон дослідження</i>
Білорусь-Україна	Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська, Чернігівська області
Молдова-Україна	Одеська, Вінницька, Чернівецька області
Польща-Білорусь-Україна	–основні: Волинська, Львівська, Закарпатська області

Румунія-Україна	– <i>основні</i> : Івано-Франківська, Закарпатська, Чернівецька, Одеська області
Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна	– <i>основні</i> : Закарпатська, Івано-Франківська області

Дослідницька група:

- основні експерти проекту – формують методологію та методику дослідження, здійснюють менторський супровід регіональних етапів дослідження, готують полісу рарег та фінальний аналітичний звіт по дослідженню;

- регіональні експерти в цільових областях, представники Асоціації регіональних аналітичних центрів (11 осіб) – виконують регіональні етапи дослідження, аналізують чинні СРР, ПТТС для свого регіону з урахуванням положень щодо ТКС ДПРТКС, ДСРР, УА, готують аналітичні звіти згідно методики дослідження (технічні завдання).

Основні отримувачі результатів дослідження:

- суб'єкти прийняття рішень у сфері регіональної політики та ТКС в Україні (представники релевантних центральних та регіональних органів влади та самоврядування);

- представники/виконавці програм/проектів ПТТС у цільових регіонах проекту;

- члени робочих груп із розробки СРР у прикордонних областях;

- експерти з питань регіонального розвитку та ТКС.

Завдання (етапи) дослідження.

1. З'ясування ступеня кореляції національного та регіонального рівнів реалізації ТКС в рамках стратегічного розвитку регіонів
2. Визначення місця ТКС у регіональному стратегічному розвитку цільових регіонів.
3. Аналіз потенціалу ПТКС ЄС та ПТС СхП.
4. Пошук «точок синергії» та розробка ступеня їх використання.
5. Оцінка ефективності взаємоузгодженості реалізації регіональної політики та ТКС в Україні.

I. НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА РЕГІОНАЛЬНІ РІВНІ РЕАЛІЗАЦІЇ ТКС. МІСЦЕ ТКС У СРР

Рівень узгодженості положень документів національного рівня, що охоплюють питання ТКС із СРР більшості цільових регіонів можна вважати задовільним. Значна кількість пунктів СРР потребують доопрацювання задля досягнення вищого ступеня відповідності із документами вищого рівня та створення відповідних інституційних передумов для реалізації потенціалу прикордонного положення регіону.

СРР найбільше корелюють із ДПРТКС на 2016-2020 роки, найменше – з УА між Україною та ЄС. Що стосується окремих положень документів національного рівня, то більш повно у порівнянні з іншими пунктами у СРР цільових регіонів було показано:

- розвиток каналів зв'язку та активізація обміну інформацією між регіональними та місцевими органами влади, соціально-економічними утвореннями та представниками громадянського суспільства прикордонних територій (ст. 446 УА);

- забезпечення зміцнення транскордонних та регіональних економічних зав'язків та ділового партнерства (ст. 447 УА);

- можливості реалізації проектів, спрямованих на підвищення рівня соціально-економічного розвитку прикордонних територій, поліпшення їх екологічного стану, розбудову прикордонної інфраструктури, розвиток туризму тощо (Ціль 2 ДСРР);

- пріоритети «ДПРТКС на 2016-2020 роки прикордонних регіонів України у здійсненні ТКС»;

- заходи щодо забезпечення розвитку ТКС на 2016-2020 роки (згідно з Додатком 1 ДПРТС);

- проекти ТКС, яким може надаватися державна фінансова підтримка (згідно з Додатком 2 ДПРТС).

Найбільші змістовні прогалини між національними документами та СРР у частині ТКС виявлено за наступними положеннями:

- розвиток ТКС щодо модернізації, забезпечення обладнанням та координації роботи служб надання допомоги за умов надзвичайних ситуацій (ст. 448 УА);

- пріоритети ТКС із державами, з якими межує область, відповідно до пріоритетів ТКС із сусідніми державами, визначеними ДПРТКС на 2016-2020 роки.

Кореляція положень щодо ТКС, визначених у національних стратегічних документах, зі стратегічними документами різних областей є нерівномірною як результат різного бачення місцевими органами влади місця та ролі транскордонної компоненти у ході розробки СРР. Регіони, що мають тривалий досвід участі в програмах ПТТС, приділяють в стратегічних документах більше уваги ТКС як інструменту місцевого розвитку. Так, лідерами з точки зору повноти відображення положень документів національного рівня в частині ТКС були Львівська та Вінницька області. До СРР Львівської області повністю або частково

включені всі релевантні пункти документів національного рівня, у Вінницький залишився не врахованим тільки такий елемент розвитку ТКС як модернізація, забезпечення обладнанням та координація роботи служб надання допомоги за умов надзвичайних ситуацій, передбачений ст. 448 УА.

Незадовільний рівень кореляції положень документів національного рівня, що охоплюють питання ТКС із СРР продемонстрували три області: Чернігівська, Київська та Рівненська. У СРР Чернігівської області лише частково враховані:

- положення УА щодо забезпечення зміцнення транскордонних та регіональних економічних зв'язків та ділового партнерства;

- положення ДСРР на період до 2020 року, що охоплюють поглиблення економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин у контексті ТКС, а також реалізацію проєктів, спрямованих на підвищення рівня соціально-економічного розвитку прикордонних територій, поліпшення їх екологічного стану, розбудову прикордонної інфраструктури, розвиток туризму тощо;

- пріоритети «ДПРТКС на 2016-2020 роки прикордонних регіонів України у здійсненні ТКС» та заходи щодо забезпечення розвитку ТКС на 2016-2020 роки (згідно з Додатком 1 ДПРТС).

У СРР Київської області не враховане жодне із положень стратегічних та програмних документах національного рівня. Єдиним пунктом із всього переліку положень документів національного рівня, котрий частково було включено до СРР Рівненської області, стало положення ДСРР на період до 2020 року щодо сприяння організації та проведенню форумів, зустрічей представників ділових кіл, презентацій, виставково-ярмаркових заходів, засідань за круглим столом тощо.

Недостатнє відображення транскордонної складової у цілях, пріоритетах та завданнях СРР обмежує можливості їх узгодження із відповідними положеннями стратегічних та програмних документів національного рівня. У додатку 3 до ДСРР стратегічні цілі, пріоритетні напрями та завдання державної регіональної політики у сфері розвитку державного ТКС є однаковими для всіх прикордонних адміністративно-територіальних одиниць. Відтак включення транскордонної складової в стратегічні документи регіонів не має єдиної системи й визначається розробниками стратегій індивідуально. Такий підхід є обґрунтованим з точки зору кращої обізнаності зі специфікою регіональних інтересів місцевих органів виконавчої влади, а значить і їх більшої відповідальності за розвиток ТКС між підпорядкованою територією та територіями суміжних адміністративно-територіальних одиниць інших держав. Однак це ускладнює можливість формування цілісного бачення транскордонного розвитку регіонів України з позицій втілення загальнонаціональних інтересів.

Ступінь відображення транскордонної складової в СРР є недостатнім з точки зору реалізації потенціалу їх прикордонного положення та використання транскордонної взаємодії як інструменту територіального розвитку. Прикордонне положення області враховане при визначенні місії та стратегічного бачення тільки у 5 регіонів. У більшості

проаналізованих СРР транскордонна складова не формалізована на рівні **стратегічних та операційних цілей**, а зводиться до рівня завдань.

Серед областей, що входять до складу **єврорегіонів**, тільки Львівська та Вінницька врахували даний статус в стратегічних та операційних цілях, а також у завданнях СРР. У решти регіонів, можливості даної форми міжнародної інтеграції майже не враховані та знаходять відображення переважно у формі інфраструктурних проектів у планах реалізації СРР.

Включення транскордонних проектів до **операційних та фінансових планів** реалізації СРР має точковий та незавершений характер. Цілісне бачення транскордонної складової у вигляді окремих напрямів, відповідних їм проектних ідей та орієнтовного обсягу фінансування, необхідного для реалізації таких проектів, представлено лише у Львівській області.

Чітко зазначили транскордонну складову при розробці **індикаторів досягнення цілей** тільки Львівська, Закарпатська та Чернівецька області. При цьому більшість індикаторів, що запропоновані для оцінки результативності є якісними, кількісні індикатори запропоновані тільки у СРР Чернівецької області. Наявність транскордонної складової частково простежується в індикаторах досягнення цілей СРР Житомирської, Рівненської та Івано-Франківської областей. Це передусім показники, що стосуються прямих іноземних інвестицій, зовнішньої торгівлі, а також туристичної діяльності регіонів.

Транскордонний компонент знайшов реальне відображення у **програмах та проектах** плану реалізації СРР Волинської, Львівської та Івано-Франківської областей. У Чернігівській та Вінницькій областях ТКС згадується як одна з потенційних сфер реалізації проектів, але при цьому в картках проектів транскордонна складова або співпраця із прикордонними регіонами сусідніх країн відсутня. У Житомирській, Закарпатській та Чернівецькій областях транскордонний вплив згадується в декількох проектах Плану заходів на 2015-2017 рр., які віднесені до операційних цілей, безпосередньо не пов'язаних із розвитком ТКС.

Можливість **фінансування** програм/проектів коштом ПТТС чітко прописана у СРР трьох областей – Закарпатської, Івано-Франківської та Чернівецької. Дане джерело фінансування згадується у них в якості одного з найбільш значущих, а ПТТС загалом розглядаються як найбільш дієві механізми практичної реалізації транскордонних ініціатив. В СРР та Плані її реалізації Чернігівської, Вінницької, Волинської, зазначається, що фінансування програм можливе за рахунок міжнародної технічної допомоги, однак подальша деталізація її видів не надається.

Хоча ПТТС є механізмом, який при залученні порівняно невеликої частки власних коштів надає доступ до значних зовнішніх фінансових ресурсів, у більшості областей його можливості залишаються практично не використаними. Жодна з досліджених областей, за виключенням Львівської, не має конкретизованих **механізмів фінансування** програм/проектів за рахунок коштів ПТТС. Механізм співфінансування проектів міжнародної та технічної допомоги з різних рівнів місцевих бюджетів Львівської області передбачає, що для співфінансування розглядаються лише проекти, що

реалізуються в рамках міжнародної технічної допомоги, зареєстровані або перебувають на етапі реєстрації в Міністерстві економічного розвитку і торгівлі України. Дія проекту поширюється на територію Львівської області. Також Львівською обласною державною адміністрацією було видано Розпорядження № 267/0/5-15 «Щодо розподілу іншої субвенції з обласного бюджету на реалізацію Регіональної програми з міжнародного та транскордонного співробітництва, європейської інтеграції на 2015-2018 роки» від 15 червня 2015 року, що показує зацікавленість органів влади Львівщини у ТКС.

Відсутність чіткого бачення ролі та умов, порядку й особливостей залучення фінансування ПТТС відображає дві основні проблеми. З одного боку, це брак досвіду регіональних потенційних суб'єктів ТКС у питаннях фандрайзингу, менеджменту коштів у межах бюджету транскордонних проектів, пошуку партнерів та диверсифікації джерел фінансування транскордонних проектів. З іншого боку, нерозвиненість вітчизняних інструментів кредитування учасників та обмежений доступ місцевих бюджетів до ринку зовнішніх запозичень як джерела дофінансування проектів ТКС стримують залучення фінансових ресурсів ПТТС для реалізації транскордонних проектів інфраструктурного розвитку¹.

¹ Щодо вдосконалення механізмів фінансування проектів українсько-польського транскордонного співробітництва. Аналітична записка [Електронний ресурс] / Національний інститут стратегічних досліджень. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1064/>

II. ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ПТКС ЄІС ТА ПТС СХП ДЛЯ РОЗВИТКУ ПРИКОРДОННИХ ОБЛАСТЕЙ УКРАЇНИ

Рівень компетенцій місцевих органів влади щодо ПТТС визначається досвідом участі регіонів у ПТТС. Але його можливості для максимально повного використання потенціалу ПТС ЄІС та ПТС СхП для розвитку прикордонних областей України реалізуються недостатньо. В областях, що неодноразово брали участь у реалізації проектів в рамках відповідних ПТТС (Львівська, Закарпатська, Волинська, Рівненська, Одеська, Чернівецька, Івано-Франківська) представники місцевих органів влади мають досвід роботи в програмних комітетах та структурах управління ПТТС минулих періодів. Однак той факт, що при розробці ПТТС *пріоритети розвитку* одних областей були враховані повністю, а решти – тільки частково, вказує на недостатню включеність регіональних представників до підготовчого етапу. У даному контексті викликає питання ефективність наявного *механізму врахування інтересів* регіонів, зокрема, чи достатньо активно й оперативно представники місцевих органів влади генерують обґрунтовані пропозиції, що відображають основні тенденції розвитку області та її поточні інтереси, до програм, а також у якій мірі такі пропозиції враховуються. З іншого боку, участь представників місцевих органів влади у керуючих органах ПТТС дозволяє їм безпосередню впливати на відбір проектних заявок. Це формує виклики необ'єктивного оцінювання якості поданих на розгляд проектів та обмеження участі громадських організацій та підприємств різної форми власності у співпраці.

Досвід співфінансування реалізованих або чинних проектів ПТТС з місцевих бюджетів наявний в усіх регіонах, які брали участь у ПТТС. Однак брак власних фінансових ресурсів для реалізації проектів ТКС є чинником, що обмежує можливості українських учасників ПТТС самостійно здійснювати обов'язкове співфінансування в обсязі 10 % від суми проекту ТКС. Це істотно обмежує можливості регіонів брати участь у масштабних інфраструктурних проектах зі значними обсягами робіт. У діючих нині ПТТС застосовується принцип до відбору бенефіціарів, який суттєво обмежує можливості дофінансування проектів коштом приватних інвестицій. Наприклад, у Спільній операційній програмі «Молдова-Україна» зазначено, що юридичні особи, котрі не підпадають під статут неприбуткових, можуть брати участь у проектах як асоційовані партнери. Це означає, що вони повинні фінансувати свою діяльність за рахунок власних ресурсів і не мають права на отримання фінансування в рамках ПТС СхП².

Тематичні цілі, пріоритети/операційні завдань ПТТС є частково сумісними із регіональними стратегічними документами. Найбільша узгодженість простежується між СРР цільових регіонів та відповідними положеннями ПТКС «Польща-Білорусь-Україна 2014-2020». Усі підтримані в рамках даної програми проекти відповідають пріоритетам розвитку

² Спільна операційна програма «Молдова – Україна» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eaptc.eu/struct_file.php?id_pr=74, с.14

областей. Такого результату вдалося досягнути, серед іншого, завдяки налагодженому механізму міжрегіонального співробітництва між Україною та Польщею. Наприклад, Міжурядова Координаційна Рада з питань міжрегіонального співробітництва (МКРМС), що діє з 1995 р., є важливим інструментом комунікації представників органів місцевого самоврядування регіонів України та Польщі. Ще одним ефективним інструментом налагодження відносин та розвитку ТКС між Україною та Польщею є Українсько-польський міжрегіональний форум. Цей захід є своєрідною конференцією голів обласних державних адміністрацій, обласних рад України та воєвод і маршалків воєводств зі сторони Республіки Польща. Основні функції Форуму полягають у виробленні механізму залучення українських та польських регіонів до реалізації «Європейської політики сусідства». Натомість, істотні виклики формує білоруський підхід щодо ролі ТКС у забезпеченні розвитку регіонів та підвищенні рівня їх конкурентоспроможності. У Стратегіях сталого розвитку областей та попередніх регіональних Програмах розвитку ТКС не виділяється як окремий пріоритет³.

Порівняно високий рівень узгодженості із положеннями СРР Вінницької, Одеської та Чернівецької областей мають пріоритети/операційні завдання та проекти у рамках *ПТС СхП «Молдова-Україна»*. Підтримані в її рамках проекти відповідають пріоритетам розвитку регіонів. Значний вклад у розвиток українсько-молдовського ТКС вносять обласні ради цільових областей.

Слабше корелюють із СРР тематичні цілі та операційні завдання *Спільної операційної програми «Румунія-Україна»* та *Спільної операційної програми «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна 2014-2020»*. Слід зауважити, що взаємодія місцевих органів влади *України та Румунії* з питань ТКС відбувається на основі двосторонніх угод, укладених порівняно давно. Івано-Франківська область має підписані Угоди про торговельно-економічне, науково-технічне та культурне співробітництво з Румунією, що підписані понад дев'ять років тому. Закарпатська область має чинні двосторонні Угоди про співробітництво з Марамурешським та Сату-Марським повітами Румунії, підписані відповідно у 2001 р. та 2002 р. Угоди про торгово-економічне, науково-технічне та культурне співробітництво між Одеською обласною радою, повітовою радою Галац та радою повіту Ясси підписані ще в кінці 90-х років⁴. Протокол про співробітництво між Чернівецькою областю та Сучавським повітом Румунії був підписаний у 1998 році. За умови подолання декларативного характеру та оновлення з урахуванням політичних, адміністративних, соціально-економічних змін, що

³Розвиток транскордонного співробітництва: науково-аналітична доповідь [Електронний ресурс] / НАН України. ДУ "Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України"; наук. редактор В.С. Кравців. – Львів, 2016. – 125 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). – Режим доступу: <http://ird.gov.ua/irdp/p20160401.pdf>

⁴Розвиток транскордонного співробітництва: науково-аналітична доповідь [Електронний ресурс] / НАН України. ДУ "Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України"; наук. редактор В.С. Кравців. – Львів, 2016. – 125 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). – Режим доступу: <http://ird.gov.ua/irdp/p20160401.pdf>, с.40-41

відбулися у прикордонних регіонах, ці угоди могли б сприяти покращенню ТКС, включаючи проекти, що підпадають під відповідні ПТТС.

Краще виглядала донедавна картина в інституційному вимірі ТКС між **Україною та Угорщиною**. Характерною особливістю ТКС в регіоні є те, що фактично на всіх інституційних рівнях є організації, які на постійній основі здійснюють проектну чи ініціативну діяльність, пов'язану з проблематикою розвитку співробітництва в рамках українсько-угорського транскордонного регіону. Показовим є утворення транскордонних мережевих об'єднань і асоціацій різного рівня: Міжрегіональна Асоціація «Карпатський Єврорегіон»; Українська частина Форуму громадянського суспільства Дунайської Стратегії; Асоціація прикордонних муніципалітетів уздовж українсько-угорського кордону та ін.⁵. Наразі постає питання, чи не зашкодить позитивним тенденціям налагодження взаємодії з питань міжрегіонального та транскордонного співробітництва між місцевими органами влади загострення політичних відносин між Україною та Румунією на підґрунті конфлікту навколо освітнього закону.

Українсько-словацьке ТКС має розроблену ґрунтовну інституційно-правову базу, проте, потребує ефективної реалізації визначених цілей і завдань, що відбувається досить повільно. Потужний потенціал міжрегіонального співробітництва формують укладені угоди про співпрацю між конкретними структурами, підприємствами, університетами, школами, науковими інститутами, закладами культури, бібліотеками тощо, котрі дозволяють регулярно проводити спільні заходи (науково-практичні конференції, круглі столи, симпозиуми, форуми, колоквиуми тощо) та підтримувати контакти на мікрорівні⁶.

У **ПТС СхП «Білорусь-Україна»** тематичні цілі відповідають стратегічним цілям СРР Волинської, Київської та Чернігівської областей тільки частково. Пріоритети/операційні завдання ПТТС не збігаються з положеннями регіональних стратегічних документів Житомирської та Чернігівської областей. Позитивним є те, що підтримані в рамках даної ПТТС проекти трьох із п'яти регіонів повністю відповідають пріоритетам їх розвитку. Опосередковано корелюється з найважливішими напрямками розвитку регіону тематика проектів Чернігівської області. Проблема для білорусько-українського вектора ТКС є брак досвіду спільного планування розвитку прикордонних регіонів і, відповідно, спільної стратегії розвитку українсько-білоруського транскордонного регіону. На фоні особливої залежності Білорусі від Російської Федерації, ймовірність вирішення даної проблеми у найближчому майбутньому викликає значні сумніви.

⁵ Стратегія розвитку Закарпатської області на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dfrt.minregion.gov.ua/foto/projt_reg_info_norm/2015/.../Strategiya.pdf

⁶ Розвиток транскордонного співробітництва: науково-аналітична доповідь [Електронний ресурс] / НАН України. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»; наук. редактор В.С. Кравців. – Львів, 2016. – 125 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). – Режим доступу: <http://ird.gov.ua/irdp/p20160401.pdf>, с.40-41

ПТТС та СРР мають високий рівень організаційної та суб'єктної узгодженості, найбільші розбіжності зафіксовані в оцінці результативності програм і стратегій, процедурах співфінансування.

Стратегічні цілі СРР і тематичні цілі ПТТС, що поширюються на територію відповідних регіонів, є сумісними переважно частково. В областях, які підпадають під дію декількох ПТТС (Івано-Франківській, Волинській, Одеській, Закарпатській) стратегічні цілі СРР є достатньо сумісними в контексті порівняння з повною сукупністю тематичних цілей всіх ПТТС одночасно. Ускладнює можливість зіставлення той факт, що ПТТС мають чітку транскордонну спрямованість, котра визначає загальну логіку її побудови, тоді як у СРР транскордонний компонент при визначенні стратегічних та операційних цілей у багатьох регіонах майже не згадується або згадується опосередковано. Як наслідок, рівень узгодженості ***операційних цілей СРР і пріоритетів/операційних завдань ПТТС***, що діють на території області, є ще нижчим, ніж на рівні стратегічних цілей. Тільки у трьох областях (Рівненській, Львівській, Одеській) виявлені чіткі змістовні поєднання й «точки дотику» між напрямками реалізації операційних завдань ПТТС та операційними цілями. У решті областей їх корельованість можна оцінити як часткову, що базується не на наявності очевидних взаємозв'язків, а на охопленні широкого кола тематичних напрямків.

Більш узгодженими виглядають тематика проектів ПТТС і проектів із проектних карток поточних планів реалізації СРР. Однак таку узгодженість не можна оцінити як результат цілеспрямованого погодження. Річ у тім, що сучасні європейські підходи до взаємодії прикордонних територій визначають пріоритети фінансової підтримки ТКС щодо 4-х аспектів взаємодії: економіка; суспільство і соціальна сфера; екологія та сталий розвиток; організаційні та адміністративні механізми співпраці. Вони охоплюють більшість проблемних моментів, на вирішення яких нині й спрямовані СРР.

У регіонах, де чинні ПТТС діяли раніше, ступінь узгодженості їх тематичних цілей/пріоритетів зі стратегічними цілями СРР посилилася у порівнянні із попередніми періодами, однак потребує подальшого підвищення. Оскільки пріоритети ПТТС стали більш специфікованими, їх гармонізація з СРР є доволі складним завданням. У даному контексті, слід відзначити ПТКС «Польща-Білорусь-Україна», котра в рамках нового циклу реалізації (2014-2020) безпосередньо відсилається до пріоритетів СРР Львівської області та розширює окремі з них. З цього слідує, що чітке виділення транскордонної компоненти у стратегічних документах області суттєво полегшує одночасний аналіз та врахування положень декількох програмних документів великого обсягу на користь інтересів регіону.

Організаційні аспекти реалізації ПТТС та СРР були оцінені експертами як переважно узгоджені. Серед позитивних моментів відзначено наступні: по-перше, ***терміни*** усіх актуальних ПТТС співпадають з горизонтом планування чинних СРР; по-друге, категорії ***суб'єктів***, залучених до реалізації СРР, хоча й включають ширший перелік, ніж передбачено вимогами ПТТС, в цілому не суперечать прийнятним заявникам

проектів у ПТТС; по-третє, у більшості областей особи, відповідальні за розробку/реалізацію СРР, були залучені до розробки/відбору проектів ПТТС. Зокрема, до складу Спільного керівного комітету ПТС СхП «Білорусь-Україна» на постійній основі входять повноважні представники Волинської, Рівненської, Житомирської, Київської та Чернігівської облдержадміністрацій. Представники органів публічної адміністрації Львівської та Волинської областей входять з правом голосу, до складу Спільного моніторингового комітету Програми «Польща-Білорусь-Україна».

Втім, *дати* подання конкурсних заявок та очікувана тривалість проектів в рамках ПТТС повністю збігаються з поточним планом реалізації СРР лише у чотирьох регіонах. Серед причин розбіжностей – відтермінування початку реалізації ПТТС, перегляд та подовження максимального періоду реалізації проектів та термінів їх завершення, пов'язаних із необхідністю додаткового часу на контрактацію, реалізацію та оцінку результатів проектів.

Сумісність систем *індикаторів* досягнення цілей ПТТС та СРР простежується у Рівненській та Львівській областях. Суттєві розбіжності, зафіксовані у решті регіонів, пояснюються відмінностями у підходах до побудови індикаторів, включаючи їх характер (кількісний чи якісний) та структуру. Системи індикаторів, що відображені у стратегічних документах регіонів, відносяться до операційних цілей, є узгодженими з індикаторами ДСРР, мають якісне описання у СРР та набувають кількісної деталізації у поточних планах реалізації. Крім того, окремо виділяються індикатори (показники) результативності виконання планів заходів із реалізації СРР. У ПТТС використовується інший підхід до обґрунтування індикаторів. У ПТС СхП «Білорусь-Україна» та «Молдова-Україна» індикатори моніторингу ефективності розділені на індикатори ефективності та індикатори результативності, згруповані за операційними завданнями та пріоритетами. Індикатори ефективності базуються на кількості реалізованих проектів, а індикатори результативності покликані безпосередньо враховувати транскордонний характер результату. У ПТКС «Польща-Білорусь-Україна 2014-2020», Спільній операційній програмі «Румунія-Україна», Спільній операційній програмі «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна 2014-2020» використовується схожий поділ на індикатори продуктів з цільовими значеннями та індикатори результатів. Оскільки СРР та ПТТС є документами, що мають різне призначення, досягнення повної сумісності індикаторів не вбачається доцільним, однак запропоновані у ПТТС показники продуктів та цілей можуть слугувати орієнтирами для розробки індикаторів СРР у частині, що стосується ТКС.

Через відсутність у публічному доступі інформації щодо змісту проектів-переможців ПТТС, оцінити ступінь кореляції їх індикаторів із індикаторами СРР не виявляється можливим.

Загальна узгодженість засад фінансування СРР та ПТТС є задовільною. Можливість співфінансування проектів ПТТС коштом бюджетів різних рівнів передбачена в усіх цільових регіонах. Стратегічні документи регіону передбачають можливість використання коштів ПТТС для

фінансування програм/проектів. В орієнтовних фінансових планах реалізації програм СРР усіх областей міжнародна технічна допомога розглядається як одне з джерел фінансування проектів, а проекти та програми міжнародної технічної допомоги – як суб'єкти, які залучаються до спільного фінансування більшості проектів регіонального розвитку. Однак чіткі механізми пошуку, залучення та використання такої технічної допомоги або деталізація їх джерел не наводяться. Конкретні суми бюджетних витрат на реалізацію програм міжнародної технічної допомоги закладені тільки у Львівській, Чернівецькій та Івано-Франківській областях. Позитивно слід відзначити наступні програмні документи: «Регіональна програма залучення зовнішніх ресурсів та розвитку міжнародної діяльності на 2014-2017 рр.» Чернівецької області, яка передбачає співфінансування проектів ТКС, однак не розкриває його механізм; «Регіональна програма з міжнародного і транскордонного співробітництва, європейської інтеграції на 2018-2020 рр.» Львівської області. Остання містить Порядок співфінансування проектів міжнародної технічної допомоги з обласного бюджету, котрий окреслює прийнятність реципієнтів; процедури подачі та розгляду запитів; механізми співфінансування з обласного бюджету; процедури моніторингу та звітності.

Центральною **проблемою**, що стосується співфінансування проектів ПТТС з місцевих бюджетів, є згадана вище проблема обмеженості таких фінансових ресурсів. Суміжними проблемами, на які вказують експерти є проблеми, пов'язані із непрофесіональним проектним та фінансовим менеджментом; втрати через невикористання пільг щодо оподаткування та у валютній сфері; втрати на курсових різницях; втрата коштів у банках-банкротах; відмова у виділенні фінансування; затримки із проведенням платежів через відсутність коштів на єдиному казначейському рахунку і т.д. Так, у Чернівецькій області було зірвано виконання проектів з реконструкції пунктів пропуску «Дяківці» та «Красноільськ», які включені до ДПРТКС на 2016-2020 рр. Через відсутність планово зарезервованих бюджетних коштів на співфінансування проектів міжнародної технічної допомоги Чернівецька міська рада відмовилась співфінансувати частину проектів, в яких виступала партнером, за програмою «Румунія-Україна-Республіка Молдова 2007-2013 рр.»

Той факт, що при розробці фінансового плану транскордонного проекту не врахованими залишаються як зміни обмінного курсу, так і індекс інфляції, призводить до посилення відповідних ризиків (валютних та інфляційних) для українських бенефіціарів. Наприклад, механізм спільного фінансування українсько-польських транскордонних проектів, задіяний у єдиній спільній для Польщі та України транскордонній програмі «Польща-Білорусь-Україна 2007-2013» передбачав, що для розрахунків має використовуватися поточний (станом на певний місяць) курс Європейського центрального банку в місяці оголошення набору проектів, а валютні збитки внаслідок курсової різниці відносяться до категорії «неприйнятних витрат». Хоча грантові кошти для реалізації транскордонного проекту можуть виплачуватись авансовими траншами, на практиці це здійснюється за системою рефундації (шляхом відшкодування понесених витрат). Причому

система рефундації є практично неприйнятною для вітчизняних бюджетних установ (наприклад, якщо учасником транскордонного проекту виступає районна державна адміністрація). Враховуючи обмеженість фінансових можливостей українських учасників проектів ТКС, такий спосіб фінансування ускладнював і гальмував процес реалізації проектів⁷.

Особливий виклик формують проблеми прозорості та підзвітності використання проектних коштів, що роблять можливим зловживання як бюджетними, так і грантовими коштами. Не зважаючи на тривалий досвід участі у ПТТС, знайти точний упорядкований список усіх проектів у регіонах виявляється проблематичним. Для отримання точної інформації щодо обсягів співфінансування, здійснених з місцевих бюджетів, необхідні інформаційні запити до розпорядників бюджетних коштів. Той факт, що обсяг співфінансування встановлюється для кожного проекту індивідуально, а також поширений у багатьох регіонах підхід, коли рішення про співфінансування приймається місцевою радою при отриманні повідомлення про перемогу проекту у конкурсі вносить елемент спонтанності у процес, котрий вимагає ретельного планування та створює поле для маневрів на користь приватних інтересів замість реалізації проектів, які дійсно націлені на досягнення стратегічних цілей СРР прикордонних областей.

Вказані проблеми ускладнюються відсутністю повноцінної статистичної інформації. Транскордонні регіони не є об'єктом статистичного спостереження, і формування баз даних у сфері транскордонної статистики знаходиться лише на початковому етапі. Відсутність транскордонної статистики ускладнює оцінку розвитку ТКС, аналіз кон'юнктури на транскордонних ринках, проведення науково-дослідних робіт, обґрунтування стратегічного розвитку прикордоння, своєчасне прийняття управлінських рішень тощо^{7,8}.

⁷ Щодо вдосконалення механізмів фінансування проектів українсько-польського транскордонного співробітництва. Аналітична записка [Електронний ресурс] / Національний інститут стратегічних досліджень. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1064>

⁸ Розвиток транскордонного співробітництва: науково-аналітична доповідь [Електронний ресурс] / НАН України. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»; наук. редактор В.С. Кравців. – Львів, 2016. – 125 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). – Режим доступу: <http://ird.gov.ua/irdp/p20160401.pdf>, с.40-41

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Протягом останніх 10-15 років між прикордонними регіонами України та сусідніх держав виникла мережа горизонтальних зв'язків та контактів, котра забезпечує транскордонну взаємодію між окремим підприємствами та урядовими програмами, органами місцевої влади та недержавними організаціями. Зважаючи на однакові інституційні засади розвитку ТКС, визначені документами національного рівня, ключовим чинником використання потенціалу ТКС є політична воля та здатність органів місцевої влади в Україні перетворити його на інструмент досягнення стратегічних цілей, вирішення спільних проблем громад по обидва боки кордону.

Висновки, що випливають з даного дослідження, наступні:

1. Основні положення документів національного рівня, що охоплюють питання ТКС, враховані у СРР більшості цільових регіонів. Однак використання усіх визначених законодавством інституційних передумов для реалізації потенціалу прикордонного положення регіону потребує істотного доопрацювання пунктів СРР на предмет їх відповідності із документами вишого рівня.

2. Прикордонні регіони України мають суттєві розбіжності щодо потенціалу та інструментів розвитку ТКС, котрі сформувались у відповідь на місцеві геополітичні, соціально-економічні, культурні особливості. Вони формують різне бачення місцевих органів влади щодо місця та ролі ТКС у стратегічному розвитку регіону та зумовлюють нерівномірну кореляцію положень щодо ТКС, визначених у національних стратегічних документах, зі стратегічними документами обласного рівня.

3. Відповідальність за розвиток ТКС між підпорядкованою територією та територіями суміжних адміністративно-територіальних одиниць інших держав покладається передусім на місцеві органи виконавчої влади в силу їх кращої обізнаності зі специфікою локальних проблем та інтересів. Однак відсутність уніфікованого підходу щодо відображення транскордонної складової у цілях, пріоритетах та завданнях СРР обмежує можливості їх узгодження із відповідними положеннями стратегічних та програмних документів національного рівня та ускладнює можливість формування цілісного бачення транскордонного розвитку регіонів України з позицій втілення загальнонаціональних інтересів.

4. Недостатнє відображення транскордонної складової у цілях, пріоритетах та завданнях СРР обмежує можливості реалізації потенціалу їх прикордонного положення та використання транскордонної взаємодії як інструменту територіального розвитку. Серед аспектів, що потребують більшого розкриття у СРР: вплив прикордонного положення областей на їх місію та стратегічне бачення; врахування статусу євро регіонів у стратегічних та операційних цілях, а також в завданнях СРР; формування цілісного бачення транскордонної складової у вигляді окремих напрямів, відповідних їм програм та проектних ідей та орієнтовного обсягу фінансування, необхідного для реалізації таких проектів; чітке зазначення транскордонної складової при розробці індикаторів досягнення цілей; конкретизація ролі та

умов, порядку й особливостей залучення фінансування програм/проектів коштом ПТТС.

5. Місцеві органи влади мають належний інструментарій лобювання національних та регіональних інтересів при програмуванні ПТТС та їх реалізації. Використання можливостей даного інструментарію для розвитку прикордонних областей України залежить від здатності представників місцевої публічної влади оперативно генерувати обґрунтовані пропозиції, що відображають основні тенденції розвитку області та її поточні інтереси, до програм ПТТС.

6. Попри високий рівень організаційної та суб'єктної узгодженості ПТТС та СРР, низка проблемних аспектів перешкоджає ефективному залученню потенціалу ПТТР для реалізації державної та місцевої політики розвитку регіону. Серед них: декларативний характер та неадекватність положень двосторонніх угод між місцевою владою прикордонних регіонів та відповідних адміністративно-територіальних одиниць країн-сусідів вимогам сьогодення; відмінності у підходах до побудови індикаторів досягнення цілей ПТТС та СРР; обмеженість фінансових ресурсів місцевих бюджетів для дофінансування ПТТС; непрофесіоналізм у сфері проектного та фінансового менеджменту; втрати через невикористання пільг щодо оподаткування та у валютній сфері, втрати на курсових різницях; відсутність єдиної бази даних проектів ТКС та статистичної інформації щодо їх виконання.

7. Потенціал утворення «точок синергії» ПТТС та СРР наразі є практично не реалізованим у більшості цільових регіонів. У майбутніх періодах стратегічного планування компонента ТКС потребує істотного доповнення та виокремлення найважливіших аспектів транскордонної співпраці у відповідні розділи СРР. Відсутність спільного бачення ТКС між прикордонними українськими областями та адміністративно-територіальними одиницями сусідніх країн, інституційного закріпленого у відповідних угодах, що підпадають під дію ПТТС, перешкоджає використанню усіх можливостей ТКС як інструмента поліпшення рівня життя громадян.

Задля підтримки розвитку ТКС як перспективного інструмента розвитку прикордонних територій рекомендовано наступне:

1. Міністерству регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України внести доповнення до Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації щодо необхідності чіткого виділення транскордонної компоненти у СРР та планах їх реалізації прикордонних регіонів та доручити місцевим державним адміністраціям розширити та доповнити розділи «стратегічні, операційні цілі та завдання», «механізм та інструменти реалізації стратегії» інформацією, що відображає диференційований підхід кожної області до ТКС;

2. Кабінету Міністрів України спільно з Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України виділити у ДСРР пріоритети розвитку прикордонних регіонів з акцентом на можливості використання інструменту ТКС;

3. Міністерству економічного розвитку і торгівлі України ініціювати створення системи збору і обробки транскордонної статистичної інформації, а також централізованої бази даних, придатної для проведення моніторингу реалізації транскордонних проектів на українській стороні.

4. Органам місцевої виконавчої влади:

4.1. переглянути й оновити документи, що регламентують співробітництво з регіонами зарубіжних партнерів по ТКС, зокрема в угодах про міжрегіональне співробітництво передбачити координацію щодо питань спільної участі в ПТТС;

4.2. запровадити механізм управління й планування ТКС регіону, що передбачає:

- активне включення до процесу розробки та політики у сфері ТКС широкого кола суб'єктів, зокрема, місцевих органів самоврядування, громадян та підприємців шляхом проведення громадських слухань, соціологічних та експертних опитувань, розміщення релевантних документів на сайтах місцевих державних адміністрацій, участі їх в ініціативних та робочих групах для відбору проектних ідей, їх обговорення й узгодження з представниками регіону-партнеру;

- цілеспрямоване та послідовне лобіювання інтересів регіону у ході процесу програмування ПТТС наступної фінансової перспективи з урахуванням визначених у СРР стратегічних напрямів розвитку;

- індивідуально розроблений та затверджений порядок співфінансування проектів ТКС відповідно до вимог національного законодавства та умов ПТТС;

4.3. при розробці регіональних стратегічних документів враховувати можливості чинних ПТТС для більш повного використання інструменту ТКС для розвитку регіону, зокрема, при підготовці планів заходів із реалізації СРР враховувати конкретні можливості фінансування в рамках ПТТС;

4.4. запровадити системну політику з підготовки та підвищення кваліфікації кадрів з проектного та фінансового менеджменту адміністративного персоналу із залученням наукових та освітніх закладів, ресурсних НУО.

[illegible]

Формат 60x84/16. Гарнітура Times New Roman.

Наклад: 150 прим.

Видавництво:

ФОП Роговець Тетяна Віталіївна

Адреса: 14037, Чернігівська область, м. Чернігів, вул. Козацька 26, кв.44

Свідectво про державну реєстрацію фізичної особи-підприємця

Серія В00 № 511922 від 29.04.2005 р.